

BUITENLAND

TRISTAN DA CUNHA IN DE ALPEN.

Aan het verdwijnen.

In het Aprilnummer van de Schweizerische Monatsschrift für Zahnheilkunde van dit jaar verscheen een cultuurhistorische monografie van Adolf Roos, getiteld: „Die Zahnkaries der Gomserkinder,” als bijdrage tot de aetiologie dezer gestelsuïting. In de rubriek Uit de Literatuur gaf collega P. Willems e bereids een helder referaat van de resultaten van het onderzoek door den auteur ingesteld in het — vroeger geïsoleerde — bovendal van de Rhone, zulks in verband met de gewijzigde voedingsgewoonten der bevolking. Het gedetailleerde ethnografische onderzoek, hetwelk de schrijver zich in dit verband eveneens gestrooste, zoomede de schat van wetenswaardigheden omtrent het primitieve en dus harde leven der bewoners in de jaren toen het dal voor het verkeer praktisch nog gesloten was en de bevolking een afgezonderd bestaan leidde, maken deze monografie tot interessante lectuur ook voor anderen dan zij, die belang stellen in het vraagstuk van het tandbederf.

Het is daarom een goede gedachte geweest om deze studie niet op te bergen in de vakliteratuur, doch haar tevens te brengen in wijderen kring om ook naar buiten duidelijk te maken hoezeer de caries de exponent is van onze steeds verder van de natuur afdwalende voedingswijze. Door samenwerking van de „Emil Barell-Stichting tot bevordering van geneeskunlijk wetenschappelijk onderzoek” te Basel, het bovengenoemde tijdschrift en financiële bijdragen van een aantal Zwitsersche tandartsen, is deze monografie op royale wijze uitgevoerd, in boekvorm uitgegeven.

Aldus is een niet genoeg te waardeeren poging gedaan om het ontwikkelde publiek de oogen te openen voor den fatalen invloed van de geïndustrialiseerde voedselvoorziening op de vatbaarheid voor tandbederf, die men kan beschouwen als de indicator voor de fysieke volkskracht.

Het onderzoek van Roos en zijn bevindingen geven een treffend beeld, hoe onder de gewijzigde verkeersomstandigheden

een omwenteling in de samenstelling van de voeding van het door hem bezochte district tot stand kwam — met alle schadelijke gevolgen van dien.

Om dit te begrijpen geve men zich rekenschap van den ouden toestand. Het Goms-dal, reikende van den oorsprong van de Rhone tot Brig, had vóór den bouw van de groote alpenwegen slechts verbinding met de buitenwereld over de 2000 M. hooge bergpassen van Furka en Grimsel en den 2500 M. hoogen Griesgletscher naar Italiaansch gebied. Verkeer was alleen te voet mogelijk langs een pad en bijgevolg het verkrijgen van andere voedingsmiddelen dan die het dal zelf opleverde beperkt tot de geringe hoeveelheden, welke door enkele robuste dragers zoo nu en dan onder groote moeijkheden werden overgebracht. Zoo vormde eeuwenlang het bovendal van de Rhone een in zichzelf besloten economische gemeenschap. De circa 4000 inwoners, verspreid over een twintigtal dorpen, dorpjes en buurtschappen, waren voor hun levensonderhoud aangewezen op de karige bodemopbrengst in drie korte zomermaanden. Viel de oogst tegen, dan kwam de honger als huisgenoot binnen. Brood werd maar eenige malen per jaar gebakken en door het bewaren steenhard. Met datgene, wat de veehouderij aan voedsel van dierlijken oorsprong opleverde, vormden dit brood en enkele veldgewassen het onveranderlijk menu.

Dan voltrekt zich geleidelijk de wijziging. In 1864 wordt de weg over de Furka aangelegd. Het transport, dat voorheen slechts in den vorm van draaglasten kan plaats hebben en uiteraard alleen in geringe hoeveelheden, kan voortaan per as geschieden. Later komt de spoorbaan dit nog vergemakkelijken. Is alzoo aanvoer mogelijk geworden, ook voor verzending is er thans gelegenheid. De melk, boter en kaas, die eertijds uitsluitend voor eigen gebruik bestemd is krijgt verkoopswaarde en weldra wordt de natuurhuishouding omgezet is een geldhuishouding. Geld maakt niet gelukkig, ook de bewoners van Goms strekt het niet tot lichamelijken zegen, want met het geld, dat ontvangen wordt voor het hoogwaardige, vitaminerijke voedsel, dat zij zich nu gaan ontzeggen, koopen zij minderwaardige andere voedings- en genotmiddelen: meel, suiker, gebak, snoeperijen, koffie, chocolade. Wat voor de gemoderniseerde samenleving al langer bestaat, wordt nu ook het deel van de Gomser bevolking: eenerzijds een vitamine-arme, aan den anderen kant een overmatige koolhydraatvoeding en de gevolgen blijven niet uit. De geharde, weerstandskrachtige bevolking, waarvan de vorige generatie nog door enkele krasse, gebitgave grijsaards wordt vertegenwoordigd,

vertoont de typische degeneratie-verschijnselen van een natuurvolk; toename van de tuberculose en van het tandbederf.

In het vorige nummer heeft men kunnen lezen hoe de geïsoleerde nederzetting op Tristan da Cunha, die bij het eerste onderzoek naar den gezondheidstoestand in 1932 verrastte door den goeden staat, waarin zij verkeerde ook wat het gebit betrof, er 5 jaar later met betrekking tot het laatste niet op is vooruit gegaan. Ook Tristan is min of meer in het verkeer opgenomen en daardoor (zij het ook charitatief) voorzien van producten onzer industrieel voortgebrachte voedingsmiddelen: bloem en suiker. De gelijkenis in dit opzicht van het eenzame eiland met de voorheen ontoegankelijke hooge Alpendalen dringt zich op. In beide voltrekt zich een voedingsexperiment, op het eerste op kleinere schaal, in Goms met zijn 4000 inwoners in grooten stijl. R o o s kon als eindresultaat, tengevolge van de steeds grootere koolhydraat-consumptie, een sterke toename van het tandbederf vaststellen, voor Tristan heeft het den schijn, dat ook deszelfs primitieve bewoners de zegeningen der westersche technische beschaving op gelijke wijze zullen betalen. Waarmee the riddle of the Atlantic te zijner tijd zal worden opgelost.

Het onderzoek naar den gebitstoestand, waarop de schrijver zijn conclusies grondt, bepaalde hij in hoofdzaak tot het opgroeiende geslacht, door in alle dorpen in het district de kinderen tusschen 8 en 19 jaar te inspecteeren, in totaal 800. Een vierde deel, van alle leeftijden, had een cariesvrij gebit en van de eerste molaren waren in het geheel 55% gezond. Als bijzonderheid zij vermeld, dat caries-vrije dorpen niet meer bestonden; uit de gegevens tevens blijkt, dat hoe verder dalwaarts het dorp gelegen is, des te slechter is de gebitstoestand; hoe meer de bevolking voor de voeding op zich zelf aangewezen is, des te beter staat het met het gebit.

Uit de vervoers-statistiek van den spoorweg, den schrijver ter beschikking gesteld, toont hij aan in welken omvang de oorspronkelijke voeding bloot staat aan een verdringing door industriele producten, waarbij hij niet verzuimt te laten zien dat het hier een verschijnsel betreft, waarvan het belang ver uit gaat buiten de grenzen van het door hem onderzochte gebied. En dit is zeker de grootste verdienste van zijn werk.

B.